

بہشتی
شہید نے
شہادت
دراستی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی

مضرات استفادہ از شیشہ شیر و گول زنگ

پروین محمد قاسم پور

کارشناس شیر مادر و سلامت نوزادان معاونت بهداشت

معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهید بہشتی

گول زنک (پستانک) – شیشه شیر (بطری)

- ❖ مکیدن از نیازها و غرایز طبیعی کودک است.
- ❖ شیر خوار این نیاز خود را با مکیدن پستان مادر ارضا می کند .
- ❖ رایج ترین و بدترین راه آرام کردن شیرخوار، دادن پستانک به اوست.
- ❖ نحوه مکیدن گول زنک و بطری با مکیدن پستان مادر متفاوت است.
- ❖ اگر کودک انگشتان دست مادر را بمکد، خیلی بهتر از وابسته شدن به پستانک است.
- ❖ استفاده از پستانک در مراحل ابتدایی دوره شیردهی، منجر به کوتاه شدن طول مدت تغذیه با شیر مادر می شود.
- ❖ مدت زمانی که نوزاد به مکیدن پستانک می پردازد، معادل زمانی است که از مکیدن پستان محروم بوده است.

عوارض گول زنک و بطری :

❑ کاهش ارضاء میل مکیدن و کمتر مکیدن پستان

- استفاده از پستانک در مراحل ابتدایی دوره شیردهی منجر به کوتاه شدن طول مدت تغذیه با شیر مادر می شود و امتناع او از گرفتن پستان و در نتیجه کاهش تحریک پستان و کاهش تولید شیر و درنهایت قطع شیر مادر می شود.

❑ کوتاه بودن EBF و قطع شیردهی قبل از ۳ ماهگی

❑ زود قطع کردن شیر مادر

❑ زود شروع کردن غذا و نبودن EBF

- به دلیل عدم تمایل به مکیدن و تحریک پستان و هم چنین کاهش برداشت شیر، سبب کوتاه شدن طول مدت مکیدن در شبانه روز، کاهش مدت تغذیه انحصاری با شیر مادر، کاهش کل مدت تغذیه با شیر مادر و قطع شیردهی می گردد.

عوارض گول زنک و بطری :

□ وزن گیری ناکافی

- عدم تحریک پستان، شروع تولید شیر کامل را به تأخیر می اندازد.
- ایجاد مشکل در مکیدن، توان کم در برداشت ناکافی شیر مادر و کاهش دفعات تغذیه با شیرمادر، باعث کندی افزایش وزن شیر خوار می شود.

□ افزایش احتمال حاملگی زودرس مادر و افزایش احتمال ماستیت و آبسه پستان در برخی مادران

- افزایش احتمال حاملگی زودرس به دلیل کمتر شدن میل شیرخوار به مکیدن پستان است.
- مکیدن کمتر پستان، باعث ایجاد ماستیت می شود.

عوارض گول زنگ و بطری :

- اثر نامناسب بر تکامل گویایی، اختلال در یادگیری تکلم، babbling (غان و غون) شیرخوار و chat نوپا و مهارت های تکلم
- احتمال کاهش تمایل به تقلید صداها
- اثر بر کاهش هوش کودکان
- احتمال اثر نامناسب بر تکامل اجتماعی
- گول زنگ بر تمایل کودک برای تقلید صداها و هوشمندی او اثر سوء دارد و باعث وابستگی مدام کودک می شود و تکامل روانی اجتماعی، تکلم و هوش کودک را با اشکال مواجه می کند.

عوارض گول زنک و بطری :

NIPPLE CONFUSION □

- به ویژه در ماه های اول سبب سردرگمی کودک می شود.

□ رشد میکرب و انتقال آلودگی ها

- پستانک به سهولت آلوده می شود و شیرخوار را بیمار می کند.
- تمیز کردن و ضدعفونی کردن آن ساده نیست.

□ عود برفک دهان (رطوبت و گرمای دهان دلیل رشد قارچ است.)

- استفاده از گول زنک خطر عفونت قارچی دهان، برفک و پوسیدگی دندان را افزایش می دهد.

عوارض گول زنک و بطری :

□ رشد دندانی نامناسب در شیرخواران:

- اثرات نامطلوب دائمی است و اصلاح پیامد های آن در مراحل بعدی زندگی بی نهایت مشکل است.
- استفاده از گول زنک با حرکات غیرطبیعی و تداخل در رشد طبیعی فک و دهان، موجب رشد نامناسب دندان ها و در نتیجه سبب جفت نشدن دندان ها می شود.
- در بلند مدت به شکل و حالت فک و دهان و دندان های کودک لطمه می زند.
- عفونت و بیماری باعث تغییر فرم دندان ها و قالب فک شیرخوار می گردد.

عوارض گول زنک و بطری :

THE BABY KILLER □

- احتمال جدا شدن لاستیک گول زنک و خفگی
- آسپیراسیون و خفگی
- دور گردن افتادن بند گول زنک و خفگی
- پیدایش آلرژی به لاستیک آن
- اختلال خواب به دلیل بیرون افتادن گول زنک از دهان

□ شیوع بیشتر:

- خس خس سینه، سرفه و اختلال در تنفس
- اسهال و استفراغ
- تب و کولیک (دل درد قولنجی)
- مراجعات بیشتر پزشکی
- بستری شدن بیشتر در بیمارستان

مکیدن انگشت

- مکیدن انگشت در ۲۰-۱۸ ماهگی شایع تر است و بیشتر زمانی که کودک گرسنه یا بیمار است، دیده می شود.
- مکیدن مداوم انگشت در کودک بی حال، نیاز به بررسی بیشتر دارد.
- ممکن است علامتی از مسائل عاطفی بین والدین و کودک یا دلتنگی و سر رفتن حوصله (boredom)، ایزولاسیون و نبودن توجه و ارتباط باشد.

❑ مکیدن انگشت همراه کاهش مکیدن پستان نمی باشد ولی گول زنک چرا.

- ❖ مکیدن گول زنک یا انگشت، همراه کاهش SIDS است.
- ❖ شاید چون چیزی روی دماغ و دهان این ها نمی افتد یا با عمل مکیدن راه هوایی را باز نگه می دارند و کودکان نمی میرند.
- ❖ منافع شیر مادر و مضرات گول زنک زیاد است.

مشاوره با مادر

❖ ارائه آموزش های به موقع به مادران در زمینه نحوه تولید شیر و کاهش طبیعی وزن نوزاد در روزهای اول می تواند موجب افزایش اعتماد به نفس وی شود.

❖ استفاده از پستانک در مراحل ابتدایی دوره شیردهی منجر به کوتاه شدن طول مدت تغذیه با شیر مادر می شود، لذا باید تا زمانی که شیردهی کاملاً برقرار نشده، از استفاده از این وسایل در شرایط معمول اجتناب شود. (اقدام نهم)

❖ گرچه ممکن است نوزادانی که بیمار و یا نارس هستند یا تحت اعمال و فرایندهای دردناک قرار می گیرند، با مکیدن های غیر تغذیه ای (**non-nutritive sucking**) آرام شوند.

❖ استفاده از پستانک (مراحل درمانی) باید تا پس از تثبیت شیردهی و معمولاً تا پس از ۳-۴ هفتهگی تأخیر افتد.

مشاوره با مادر

- ❖ از پستانک (گول زنک) برای آرام کردن شیرخوار نباید استفاده شود.
- ❖ مضرات گول زنک برای مادر را بیان کرده و برای پرهیز از دادن گول زنک، مادر تشویق شود.
- ❖ برای آرام کردن شیرخوار، بهتر است با در آغوش گرفتن و برقراری تماس پوستی بیشتر و به پستان گذاشتن نوزاد، مادر را راهنمایی کرد.
- ❖ یکی از مسائل اساسی در مشاوره با مادر، تشویق مادر به خاطر انجام کارهای خوب در تغذیه با شیرمادر می باشد و باید به مادر تفهیم کرد که استفاده از گول زنک و بطری، اغلب با کاهش تغذیه با شیرمادر همراه است.
- ❖ باید به مادر آموزش داد تأخیر در تغذیه با شیرمادر یا جانشین کردن آن با چیزدیگر، به دلیل کاهش تحریک ناشی از مکیدن شیرخوار، نهایتاً باعث کاهش تولید شیر می شود.

